

รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน บนฐานคำสอนพญาล้านนาจังหวัดเชียงใหม่ Model for Enhancing Youth's Morals and Ethics Based on Lanna Proverbs Chaing Mai Province

ณัฐกร ไชยบุตร¹, กิตติคุณ ภูลายยาว², พระครูปริยัติกิตติวิมล³ และ ชัยนันท์ สีแก้ว⁴
Nathakorn Chaibutra¹, Kittikoon Poolaiyoo², Phrakhrupariyat Kittiwimol³ and
Chainan Seekaew⁴

Received: 3 August 2023; Revised: 7 November 2023; Accepted: 9 November 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์เนื้อหาคำสอนพญาล้านนาที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน 2) ศึกษาและวิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน และ 3) พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนพญาล้านนา เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ (1) เยาวชนจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง 300 คน และ (2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) เนื้อหาคำสอนพญาล้านนามีลักษณะเป็นสุภาษิตล้านนาเป็นภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าและเป็นแหล่งภูมิปัญญาด้านคำสอนที่ช่วยขัดเกลาสั่งสอนเยาวชนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ สามารถนำไปพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตได้ 4 ด้าน คือ (1) ด้านทัศนคติและการเข้าใจสิ่งต่าง ๆ (2) ด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ (3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ (4) ด้านภาวะจิตใจและความรู้สึก 2) คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.47$) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านมากที่สุด คือ ความเสียสละ ($\bar{X}=3.66$) รองลงมาคือ ความรับผิดชอบ ($\bar{X}=3.49$ และน้อยที่สุด คือ ความมีระเบียบวินัย ($\bar{X}=3.37$) 3) รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนพญาล้านนา มีหลักการคือการบูรณาการและผสมผสานวิธีการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ผู้เรียนได้วิเคราะห์ตนเองและเรียนรู้จากคำสอนพญาล้านนา นำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีรูปแบบ 3 Hs คือ

^{1 2 3 4} มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา; Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus

Corresponding Author, E-mail: d_na2549@hotmail.com

กิจกรรม Head พุทธพิสัย กิจกรรม Heart จิตพิสัย และกิจกรรม Hand ทักษะพิสัย ผลการทดลองใช้รูปแบบเป็นไปตามแผนปฏิบัติการ และผลประเมินการใช้รูปแบบก่อนและหลัง พบว่า หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการประเมินความพึงพอใจของเยาวชนผู้เข้าอบรมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: คุณธรรมและจริยธรรม; คำสอนพญาล้านนา; รูปแบบการเสริมสร้าง

Abstract

This article has three goals: to analyze Lanna's teachings on youth morality, study youth behavior, and create a model for enhancing morality. The study used questionnaires, interviews, and group discussions with 300 youths and 10 experts. Quantitative data was analyzed with computer programs, while qualitative data was analyzed with content analysis. Statistical techniques included percentages, means, standard deviations, and t-tests.

The study shows that Lanna teachings are mainly conveyed through proverbs, considered a valuable source of wisdom for young people. These teachings aim to promote positive principles and enhance the well-being of the youth in various areas. These aspects include their attitudes and understanding of things, living conditions, social relationships, and mental state and emotions. In terms of the morality and ethics of the youth, the overall level was found to be moderate, with a mean score of ($\bar{X}=3.47$), when considering each aspect individually. Among the different aspects, Sacrifice received the highest mean score of ($\bar{X}=3.66$), followed by Responsibility with a mean score of ($\bar{X}=3.49$), and Discipline with the lowest mean score of ($\bar{X}=3.37$). The model incorporates three formats known as the 3 Hs: Head activities, which involve cognitive activities, Buddhist range; Heart activities, which focus on emotional and psychological aspects, mental range; and Hand activities, which emphasize practical skills. The results of the experiment conducted using this model were found to be in line with the action plan. Additionally, the pre- and post-trial assessment revealed significantly higher ratings post-trial, with a statistical significance level of .01. Moreover, the adolescent participants expressed high satisfaction with the initiative.

Keywords: Morals and Ethics; Lanna Proverbs; Enhancement Model

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสื่อสารในโลกยุคไร้พรมแดน สังคมยุคดิจิทัล

ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากอินเทอร์เน็ต การไหลบ่าของวัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้ามาสู่ประเทศไทย สภาพสังคมและวิถีชีวิตเปลี่ยนไปจากเดิม พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงไป สภาพของสังคมสู่ภาวะเสื่อมถอย ส่งผลให้เยาวชนของชาติได้รับรู้และนำไปปฏิบัติ โดยไม่สามารถแยกแยะว่าสิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิด มีพฤติกรรมการเล่นแบบ จนขาดคุณธรรมจริยธรรม ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมามากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม การแต่งกายล่อแหลม การใช้สินค้าฟุ่มเฟือย เป็นต้น จากการสำรวจพฤติกรรมการใช้สารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ และเครือข่ายทางสังคมของเยาวชนอายุ 15-24 ปี ในสี่จังหวัดของประเทศไทย ได้แก่ นครปฐม เชียงใหม่ ขอนแก่น และสงขลา พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนนอกสถานศึกษามีความรุนแรงมากกว่าเยาวชนในสถานศึกษา และมีรูปแบบแตกต่างกัน (กนิษฐา ไทยกล้า และคณะ, 2559) ปัจจุบันเด็กและเยาวชนกำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมาย อันเกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่อันตราย เด็กและเยาวชนจำนวนมากซึมซับพฤติกรรมความรุนแรง สื่อลามกอนาจาร สารเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อยู่ในแหล่งมั่วสุม และอื่น ๆ จนพฤติกรรมเหล่านี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตร่วมสมัยของเด็ก ปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนนับวันจะรุนแรงขึ้น ดังที่เป็นข่าวปรากฏในหน้าสื่อ ดังเช่น กรณีเด็กหญิงอายุ 12 ปี ถูกกลุ่มวัยรุ่น 5 คน พาไปรุมโทรมข่มขืน และกลุ่มนักเรียนชายรุมข่มขืนเด็กนักเรียนหญิงในห้องน้ำโรงเรียน (ผดุง จิตเจือจุน, 2562)

นอกจากนั้น จากการศึกษาวิจัยศักยภาพท้องถิ่นในการพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่า ปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนได้แก่ ปัญหาด้านยาเสพติด ปัญหาด้านพฤติกรรม ปัญหาทางเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และปัญหาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งพบว่า เด็กและเยาวชนมีนิสัย กิริยามารยาทก้าวร้าว ขาดความเคารพเชื่อฟัง ไม่ปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551) มีความจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการส่งเสริมให้เยาวชนมีคุณธรรมและจริยธรรม เพราะคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญในการกำหนดความสงบสุขของสังคม คุณธรรมจริยธรรมช่วยสร้างความมีระเบียบวินัยให้แก่บุคคล ช่วยควบคุมไม่ให้คนชั่วมีจำนวนมากขึ้น และช่วยควบคุมความเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจให้เจริญไปพร้อม ๆ กัน สอดคล้องกับสภาพ วิชัยรัมย์ (2559) ได้กล่าวว่า คุณธรรมเป็นเครื่องส่งเสริมความสงบสุขและความเจริญ ผู้ที่ต้องการความสงบสุขและความเจริญจึงต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรม ทั้งนี้ มิใช่เพียงเพื่อให้ตนเองสงบสุขและมีความเจริญเป็นการส่วนตัวเพียงผู้เดียวเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้ประเทศชาติบ้านเมืองโดยรวมมีความสงบสุขและเจริญรุ่งเรือง เมื่อคนในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรม จะทำให้สังคมมีความสงบสุข การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม ต้องดำเนินการและพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน เพราะถือว่าเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศในอนาคต ฉะนั้น ภาชิตจัดเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะประเภทหนึ่งที่มีการถ่ายทอดกันมาตามมามีจุดมุ่งหมายเพื่อการสั่งสอน และอุดม รุ่งเรืองศรี (2554) กล่าวว่าภาชิตไว้ว่า เป็นคำกล่าวที่มักใช้เพื่อการสอน หรือการเตือนใจ เป็นคำพูดที่สืบเนื่องกันมานาน สุภาชิตล้านนา คือ คำภาชิตที่ถูกแต่งโดยคนล้านนา โดยใช้ภาษาล้านนาในการแต่ง เพื่อใช้ในการสั่งสอนคนในท้องถิ่นล้านนา โดยแต่งจากมูลเหตุต่าง ๆ

ในอดีต เช่น เกิดจากธรรมชาติ เกิดจากการละเล่น เกิดจากการกระทำ เกิดจากสิ่งแวดล้อม เกิดจากแบบแผนประเพณี เกิดจากศาสนา เป็นต้น กำบ่าเก่า คำสุภาชิตพื้นบ้านล้านนา เป็นคติสอนใจที่คนในท้องถิ่นได้ยึดถือ เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เป็นแนวทางสั่งสอน ตักเตือนให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ดังนั้น การศึกษาวิเคราะห์สุภาชิตล้านนาที่เกี่ยวข้องกับคำสอนด้านคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ช่วยให้เยาวชนสามารถบริหารจัดการกับเครียดและซึมเศร้าที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนผญาล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่กับสุภาชิตล้านนา ภูมิปัญญาล้านนา โดยการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาคำสอนผญาล้านนาที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน นำไปสู่การพัฒนาและส่งเสริมให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง และมีการเสริมพลังทางจิตภาวะเพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาคำสอนผญาล้านนาที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนผญาล้านนา จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยมีกระบวนการและขั้นตอนการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างสำหรับศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน คณะผู้วิจัยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จำนวน 150 คน และจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จำนวน 150 คน รวม 300 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง 2) กลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนผญาล้านนา เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากนักศึกษาที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 50 คน 3) กลุ่มตัวอย่างสำหรับประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนผญา

ล้านนา เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จากนักศึกษาที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 50 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชน

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอด้วยตาราง และอธิบายเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอด้วยตาราง และอธิบายเพิ่มเติม ดังนี้ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายชื่อ ใช้วิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาแปลความหมายรายชื่อ รายด้าน และความหมายในภาพรวม 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง วิเคราะห์โดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที่แบบจับคู่ (Paired Samples t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างตามสมมุติฐานของการปฏิบัติทดลองระหว่างก่อนและหลัง โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับเนื้อหา คำสอนพญาล้านนาที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน จำนวน 10 รูป/คน 2) กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนพญาล้านนา 10 ท่าน ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร ปรากฏชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพญาล้านนา ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ฝ่ายกิจการนักศึกษา และคณะกรรมการนักศึกษา 3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพญาล้านนา ปรากฏชาวบ้าน และหัวหน้าฝ่ายกิจการนักศึกษา จำนวน 5 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่ม

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา หลังจากนั้นทำการสังเคราะห์ สรุปจากแบบสำรวจ และการสัมภาษณ์ แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หลังจากนั้นทำการสังเคราะห์ สรุปจากแบบสำรวจ และการสัมภาษณ์ แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนของพระพุทธเจ้า จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1) วิเคราะห์เนื้อหาคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน พบว่า เนื้อหาของคำสอนจะมีลักษณะเป็นสุภาษิตสั้นๆ คติคำสอน คำเตือน คำบอกล่าว รวมทั้งสุภาษิต คำเตือน เป็นแหล่งภูมิปัญญาด้านคำสอนที่ช่วยขัดเกลาสั่งสอนเยาวชนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม อยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข แหล่งที่มาของคำสอนมาจากคตินิพนธ์คำสอนในพระพุทธศาสนาและความเชื่อในกฎความจริงของธรรมชาติ ทั้งนี้เนื้อหาสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ มีความซื่อสัตย์สุจริต นอกจากนี้คำสอนของพระพุทธเจ้ายังสามารถนำไปพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเยาวชนในสังคมได้ ดังนี้ (1) การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านทัศนคติและการเข้าใจสิ่งต่าง ๆ (2) การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพด้านสภาพความเป็นอยู่ ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะภูมิปัญญา การประกอบอาชีพ และศิลปะ (3) การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เกี่ยวกับมารยาทสังคม จิตสาธารณะ ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ ความเชื่อและศรัทธา และ (4) การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านภาวะจิตใจและความรู้สึก ได้แก่ ความรู้สึกมีอิสระภาพ อัตลักษณ์ ความภาคภูมิใจ เกียรติยศ และศักดิ์ศรี ความสามัคคี และความรักชาติ รวมไปถึงการถ่ายทอดและปลูกฝังค่านิยมของชนชาติ

2) ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน พบว่า คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านความเสียสละ ($\bar{X} = 3.66$) รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.49$) ด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 3.44$) ด้านความอดทน ($\bar{X} = 3.42$) และมีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ด้านความมีระเบียบวินัย ($\bar{X} = 3.37$) ตามลำดับ

3) รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนของพระพุทธเจ้า พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนของพระพุทธเจ้า ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผลรูปแบบ ดังนี้

3.1 หลักการของรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนของพระพุทธเจ้า คือ การบูรณาการและผสมผสานวิธีการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม โดยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ตนเอง และการเรียนรู้จากคำสอนของพระพุทธเจ้านำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชน ประกอบไปด้วยกระบวนการการเรียนรู้ 3 Hs คือ กิจกรรม Head ด้านพุทธิพิสัย กิจกรรม Heart ด้านจิตพิสัย และกิจกรรม Hand ทักษะพิสัย ส่วนการประเมินผล

รูปแบบประกอบไปด้วยการประเมินผลด้านความรู้ความเข้าใจ การประเมินผลด้านเจตคติความรู้สึก และค่านิยมที่ถูกต้อง และการประเมินด้านความประพฤติและการลงมือปฏิบัติร่วมกัน

3.2 ความคิดเห็นในการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมบนฐานคำสอนพญาล้านนาด้านความรักสามัคคีและด้านอาสาช่วยเหลือ มีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หลังจากที่ได้ทดลองใช้ เยาวชนผู้เข้าอบรมมีคุณธรรมและจริยธรรมบนฐานคำสอนพญาล้านนาเพิ่มขึ้น ส่วนผลการเปรียบเทียบผลการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมบนฐานคำสอนพญาล้านนาในภาพรวม พบว่า หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น เยาวชนที่ได้เรียนด้วยรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมบนฐานคำสอนพญาล้านนาจะมีคุณธรรมจริยธรรมที่สูงขึ้น

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของเยาวชนต่อรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมบนฐานคำสอนพญาล้านนา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$) เมื่อพิจารณารายข้อค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจสูงสุด คือ รูปแบบเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้านรักสามัคคีและอาสาช่วยเหลือทำให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$) รองลงมา คือ รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้านรักสามัคคีและอาสาช่วยเหลือโดยเน้นกระบวนการกลุ่มมีความสุขสนุกสนาน มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนพญาล้านนาจังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่สำคัญควรแก่การนำมาอภิปรายผลและจะแยกตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาคำสอนพญาล้านนาที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน

จากการวิเคราะห์ พบว่า พญาล้านนาจะมีลักษณะเป็นสุภาพชนล้านนา คติคำสอน กำเมือง กำป่าเก่า รวมทั้งภษิตกำเมือง กำเมืองสอนใจ โดยแหล่งที่มาของพญาล้านนามาจากคตินิยมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา และความเชื่อในกฎความจริงของธรรมชาติเกี่ยวกับกิเลสราคะ ตัณหา ที่มนุษย์ต้องกำจัดให้หมดสิ้นไปจากชั้นธันดาน เพื่อหยุดการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร เข้าถึงความหลุดพ้น ดังปรากฏเป็นภษิต เช่น “กามตัณหา พาซื้อลวงล้ำ บังเกิดใหม่สันดาน” เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าของสังคมที่ผ่านโลกและชีวิตมานาน จนมองเห็นหลักธรรมดาที่เป็นความจริงของชีวิต โดยมากจะเป็นไปตามหลักจริยธรรมที่พึงประสงค์ของสังคม เพื่อให้อนุชนได้รับแบบอย่างและนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ เบญจภักค์ เจริญมหาวิทยาลัย (2565) ได้ศึกษาเรื่องคติชนประเพณีภษิตของชาวล้านนาที่นำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า คติชนประเพณีภษิตของชาวล้านนานั้น

ได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อ ความศรัทธาและความผูกพันที่ชาวล้านนามีต่อพระพุทธศาสนา โดยคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้ฝังรากลึกลงสู่จิตใจของชาวล้านนาอย่างแนบแน่น ภาษิตของชาวล้านนาที่นำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ (1) ภาษิตที่ใช้พัฒนาด้านทัศนคติ การเข้าใจโลก และการคิดเหตุผล ความเป็นจริง (2) ภาษิตที่ใช้พัฒนาด้านสภาพความเป็นอยู่ ทักษะ และภูมิปัญญา (3) ภาษิตที่พัฒนาด้านความสัมพันธ์ทางสังคม บุคลิกภาพ การปรับตัว จิตสาธารณะ ความเชื่อ ลัทธิ และศาสนา และ (4) ภาษิตที่ใช้พัฒนา ด้านอัตลักษณ์ การรักษาขนบประเพณี วัฒนธรรม ภาษา การอนุรักษ์ของโบราณ และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน

ทั้งนี้ ญาล้านนาจะเป็นคำสำนวนโวหารที่มีความหมายลึกซึ้ง ด้วยเวลาที่กล่าวบางครั้งไม่จำเป็นต้องกล่าวด้วยการร่ายยาว กล่าวเพียงบทสั้น ๆ แต่กินเนื้อหาหรือแปลความหมายได้ลึกซึ้ง หมายความว่าไม่ได้กล่าวตรง ๆ ให้เข้าใจในขณะนั้น เพียงแต่กล่าวด้วยสำนวนที่เปรียบเปรย ทำให้ผู้ฟังนั้นต้องพิจารณาด้วยการใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง ในบางครั้งก็กล่าวให้เข้าใจตรง ๆ ในเนื้อหานั้นก็มีปรากฏบ้างในบางบท นอกจากนี้ ญาล้านนายังมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เป็นปริศนารธรรมคำสอน โดยผ่านการถ่ายทอดเนื้อความของธรรมะผ่านเนื้อความที่เป็นญาล้านนาที่มีเนื้อหาลึกซึ้งที่ยากต่อการเข้าใจของคนทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิวัฒน์ วฑฺฒนสุธี (อุปค.) (2545) ได้ศึกษาเรื่องคำสอนเรื่องคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในภาษิตล้านนาพบว่า พระพุทธศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวล้านนาทุกระดับชั้น ซึ่งชาวล้านนามีภูมิปัญญาได้นำอมโนคติธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิมเรื่องจริง วิญญาณ ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ มาสอดแทรกผสมผสานโดยใช้ภาษาพื้นเมืองมาเป็นหลักคำสอนในการดำเนินชีวิต รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวัลลภ หมื่นยอง (2547) ที่ศึกษาเรื่องความคิดทางปรัชญาในภาษิตล้านนา พบว่า ชาวล้านนาใช้วิถีคิดที่มีความหลากหลายและเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกันในการดำเนินชีวิตแล้วผลิออกมาเป็นภาษิต โดยที่ภาษิตล้านนาเหล่านี้มีฐานคิดสำคัญอยู่ที่หลักคำสอนทางพุทธศาสนาและประสบการณ์ที่ได้จากการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ด้วยกัน และกับสิ่งแวดล้อมทั้งกับสิ่งธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าภาษิตล้านนา หรือเรียกว่า “คำบ่าเก่า” นี้เป็นภาษิตที่รวบรวมความคิด ภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของมนุษย์จากการมองโลกและวิถีชีวิตผ่านการสั่งสมประสบการณ์ ถ่ายทอดมาตั้งแต่อดีต โดยภาษิตล้านนาเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ถูกถ่ายทอดผ่านคำพูด ซึ่งอยู่ในลักษณะของคำพูดเปรียบเทียบภาษาท้องถิ่นหรือภาษาพื้นเมืองที่มีถ้อยคำเปรียบเทียบคล้องจอง สอดคล้องกัน เพื่อทำให้เกิดการจดจำและนำไปใช้ได้โดยง่าย สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการดำรงชีวิตของชาวล้านนาที่มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับบริบททางภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวิถีการดำรงชีวิตของชาวล้านนา ในการประพฤติปฏิบัติตามกรอบจารีตประเพณีที่ต้งามและถูกต้องตามหลักคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา

ดังนั้น ญาล้านนาจึงได้รับการสืบทอดมาในรูปแบบของวัฒนธรรมและได้กลายมาเป็นคำสอนที่พ่อแม่นำมาสอนลูก ปู้นำมาสอนหลาน ผู้นำทางพิธีกรรมประเพณีนำมาสอนชาวบ้าน พระสงฆ์ก็

นำมาสั่งสอนพุทธศาสนิกชน ญวณาล้านนาเมื่ออ่านหรือฟังแล้วต้องนำมาคิดพิจารณา ไตร่ตรองตีความ เพราะบางคำสำนวนได้ซ่อนแฝงคำความหมายแฝงคิด ผู้สนใจจำเป็นจะต้องใช้วิจารณ์ญาณและวิสัยทัศน์อย่างลึกซึ้งและกว้างไกลในอันที่จะนำเอาประโยชน์ของญวณามาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ เนื้อหาคำสอนของญวณาล้านนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง มีระเบียบวินัย มีความตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ดีเพิ่มมากขึ้น

2. การศึกษาและวิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน

จากการศึกษาและวิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความอดทน ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า เยาวชนมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดคุณธรรมและจริยธรรม โดยเกิดจากสาเหตุภายในและสาเหตุภายนอก สาเหตุภายในคือเกิดจากตัวนักศึกษา ได้แก่ ขาดความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม ขาดจิตสำนึกที่ดี มีความเห็นที่ผิด ขาดสติพิจารณาเหตุผล ขาดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต มีค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง ขาดความตระหนักในหน้าที่ ขาดความรู้เรื่องกฎระเบียบวินัยของสังคม ขาดการวางแผนชีวิตที่ดี ไม่เห็นความสำคัญของการให้ สภาพจิตใจอ่อนแอ ขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน สาเหตุภายนอก คือ สาเหตุจากภายนอกตัวนักศึกษา ได้แก่ ขาดการอบรมแนะนำที่ถูกต้อง ขาดแบบอย่างที่ดี ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว การเปลี่ยนแปลงทางระบบเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ภาวะเศรษฐกิจบีบคั้น เลียนแบบพฤติกรรมทางสื่อมวลชน และสังคมที่ไม่ดี สภาพแวดล้อมยั่วเย้าและชักนำ ผู้ใหญ่ไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ขาดการปลูกฝังในสิ่งที่ดีงาม สอดคล้องกับงานวิจัยของศิณารณ หุ่นเต็ม (2552) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ในระดับปริญญาตรีวิทยาลัยราชพฤกษ์ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมรายด้านจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความอดทน และความซื่อสัตย์สำหรับความเสียสละอยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาคุณธรรมและจริยธรรมเป็นรายด้าน พบว่า คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนด้านความเสียสละ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ความเสียสละจัดเป็นคุณธรรมและจริยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นเครื่องยึดโยงคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีน้ำใจไมตรีต่อกัน และเป็นเครื่องมือที่สร้างนิสัยของคนในสังคมให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน การเสียสละแต่ละครั้งมิได้หมายถึงความสูญเสียของผู้ให้ แต่นำมาซึ่งความสุขของผู้ให้ ผู้รับ และสังคม ทุกคนจึงควรปฏิบัติตนเป็นผู้ให้มากกว่าคอยรับแต่เพียงอย่างเดียว เพราะการให้หรือการเสียสละนั้นจะทำให้สังคมพัฒนาอย่างมั่นคง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกรี บุญเทพ (2563) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมด้านความเสียสละสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบด้านความอดทน แต่กลับพบว่านักศึกษามีพฤติกรรม

คุณธรรม จริยธรรมน้อยที่สุด คือด้านความซื่อสัตย์ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ส่วนใหญ่มีความเสียสละ

3. รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนพญาล้านนาประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

3.1 องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนพญาล้านนา คือ การบูรณาการและผสมผสานวิธีการจัดการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม โดยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ตนเอง การใช้ตัวแบบและกรณีศึกษาใช้คำสอนพญาล้านนาเป็นฐาน และการเรียนรู้จากคำสอนพญาล้านนาไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา โดยมีหลักการสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ (1) การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมดำเนินการเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาจิตใจและพฤติกรรมไปพร้อมกันบนฐานคำสอนพญาล้านนา (2) การเสริมสร้างใช้หลักการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ บูรณาการหลักของการพัฒนาด้านสติปัญญา จิตใจ และพฤติกรรมเข้ากับเนื้อหาแนวคิดหลักของคุณธรรมจริยธรรม ด้านรักสามัคคีและอาสาช่วยเหลือที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (3) ใช้หลักการเรียนรู้โดยอาศัยตัวแบบที่ก่อให้เกิดผลดีมากกว่าพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสียและเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและความถูกต้องเป็นหลัก ซึ่งเป็นไปตามสิทธิของตนและของผู้อื่น

3.2 องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนพญาล้านนา มีรายละเอียดดังนี้ (1) เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในคุณธรรมจริยธรรมด้านรักสามัคคีและอาสาช่วยเหลือบนฐานคำสอนพญาล้านนา (2) เพื่อสร้างเจตคติความรู้สึกละค่าที่ถูกต้องในคุณธรรมจริยธรรมด้านรักสามัคคีและอาสาช่วยเหลือบนฐานคำสอนพญาล้านนา (2) เพื่อวางแนวทางความประพฤติและการลงมือปฏิบัติร่วมกันในคุณธรรมจริยธรรมด้านรักสามัคคีและอาสาช่วยเหลือบนฐานคำสอนพญาล้านนา

3.3 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ ประกอบไปด้วยกระบวนการการเรียนรู้ 3 Hs เพื่อตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) กิจกรรม Head ด้านพุทธิพิสัย คือ การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในคุณธรรมจริยธรรมด้านรักสามัคคีและอาสาช่วยเหลือบนฐานคำสอนพญาล้านนา (2) กิจกรรม Heart ด้านจิตพิสัย คือ การสร้างเจตคติ ความรู้สึกละค่าที่ถูกต้องในคุณธรรมจริยธรรมด้านรักสามัคคีและอาสาช่วยเหลือบนฐานคำสอนพญาล้านนา (3) กิจกรรม Hand ทักษะพิสัย คือ การวางแนวทางความประพฤติการลงมือปฏิบัติร่วมกันในคุณธรรมจริยธรรมด้านรัก สามัคคี อาสา ช่วยเหลือในคุณธรรมจริยธรรมด้านรักสามัคคีและอาสาช่วยเหลือบนฐานคำสอนพญาล้านนา

3.4 องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนพญาล้านนา ประกอบไปด้วย (1) การประเมินผลด้านความรู้ความเข้าใจ คุณธรรมจริยธรรมด้านรักสามัคคีและอาสาช่วยเหลือบนฐานคำสอนพญาล้านนา (2) การประเมินผลด้านเจตคติความรู้สึกละค่าที่ถูกต้องในคุณธรรมจริยธรรมด้านรักสามัคคีและอาสาช่วยเหลือบนฐานคำสอนพญาล้านนา (3) การประเมินด้านความประพฤติและการลงมือปฏิบัติร่วมกัน

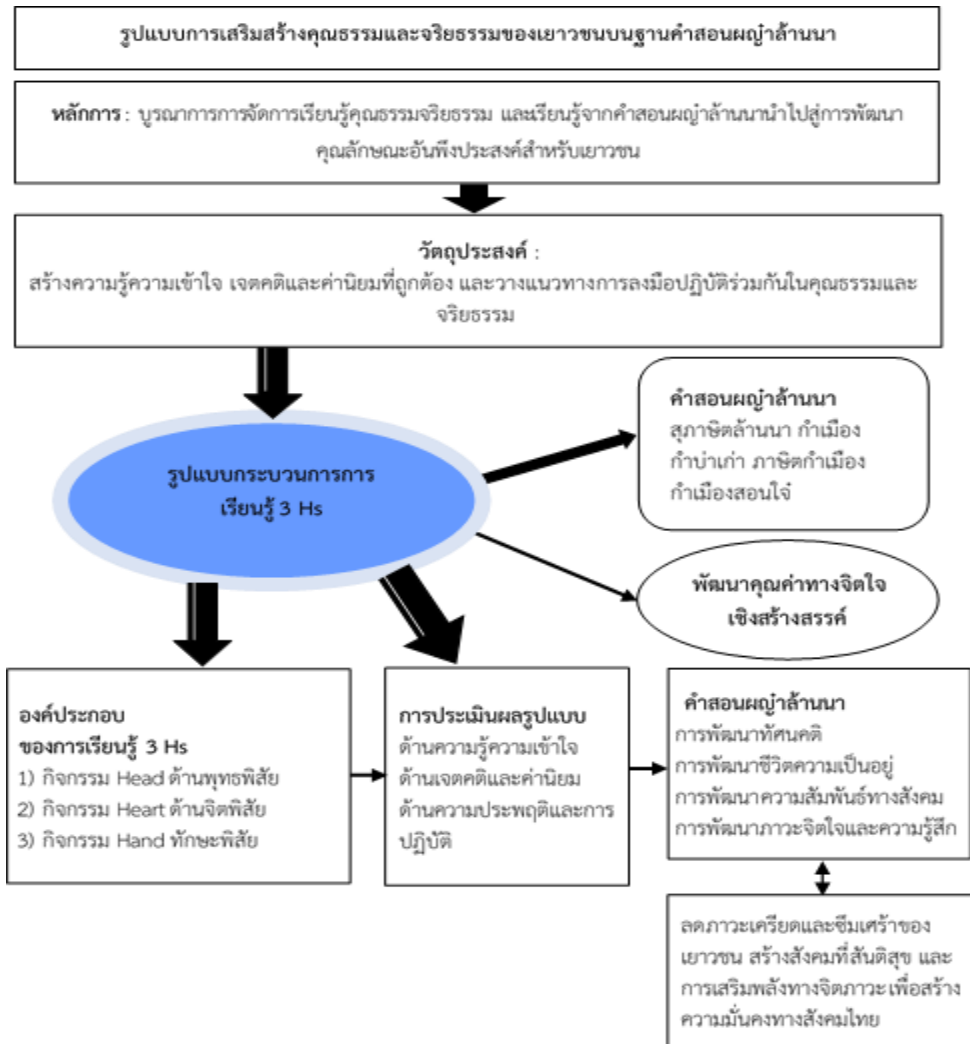
จากการศึกษาเนื้อหาคำสอนพญาล้านนาที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน และศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน คณะผู้วิจัยนำมาใช้ในการออกแบบและพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนพญาล้านนา โดยมุ่งเน้นให้ เยาวชนผู้เข้าอบรมต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรมจริยธรรม มีเจตคติที่ดี เพื่อนำไปสู่การ แสดงออกผ่านการปฏิบัติ เป็นการพัฒนาทัศนคติ พัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่พัฒนา ความสัมพันธ์ทางสังคม และการเสริมพลังทางจิตภาวะเพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคม ซึ่งรูปแบบที่ กำหนดขึ้นนั้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพรนิภา จันทร์น้อย (2560) ศึกษาเรื่อง รูปแบบ กิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตาม คุณลักษณะบัณฑิตอุดมคติไทย พบว่า รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของ นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ ที่พัฒนาขึ้นมีชื่อเรียกว่า “CAPPAE MODEL” แบ่งเป็น 6 ขั้นตอน คือ 1) สร้างความตระหนัก (A) 2) ให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ (P) 3) สร้างความคิด รวบยอด (C) 4) ดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (P) 5) ประเมินความก้าวหน้า (A) 6) ประเมินผล (E) และสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญา รัตนพันธ์ และคณะ (2561) ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานตามหลักทักษะชีวิต 4H เพื่อให้ได้คุณลักษณะบัณฑิตที่พึง ประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ พบว่า การจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานตาม หลักทักษะชีวิต 4H ประกอบไปด้วย 6 กิจกรรม ได้แก่ (1) Think-Pair-Share (2) Mind Map (3) Field Trip (4) Project-based Learning (5) Agree & Disagree Statement และ (6) Students' Reflection

1. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมบนฐานคำสอนพญาล้านนา ของเยาวชนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่า หลังการทดลองใช้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้ รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมบนฐานคำสอนพญาล้านนาของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยหลังการทดลองอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หลังจากที่ได้ทดลองใช้ เยาวชนผู้เข้าอบรมมีคุณธรรมและจริยธรรมบน ฐานคำสอนพญาล้านนาเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนผ่านกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตาม รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมบนฐานคำสอนพญาล้านนา ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจมีเจต คติที่ดีขึ้น โดยผ่านการปฏิบัติกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม ส่งผลทำให้ผลการ ทดลองใช้รูปแบบหลังการทดลองใช้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้สอดคล้องกับงานวิจัยของพรนิภา จันทร์ น้อย (2560) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามคุณลักษณะบัณฑิตอุดมคติไทย พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนเพื่อ พัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นองค์รวมทั้ง 3 ด้านคือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา รวมทั้งได้รับ การฝึกทำโครงการมีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทั้งด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม เจตคติที่มีต่อ พฤติกรรมทางจริยธรรม รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมมีความเหมาะสมในระดับมาก

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของเยาวชนต่อรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม บนฐานคำสอนพญาล้านนา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน รักสามัคคีและอาสาช่วยเหลือทำให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม รองลงมา คือ ด้านรัก สามัคคีและอาสาช่วยเหลือโดยเน้นกระบวนการกลุ่มมีความสุขสนุกสนาน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากใน รูปแบบ 3 Hs มีการสอนให้ความรู้เกี่ยวกับความรักสามัคคี มีกิจกรรมการสร้างเจตคติที่ดีด้านรัก สามัคคีโดยบุคคลต้นแบบและเปิดโอกาสให้เข้ารับการอบรมร่วมกันวิพากษ์และแสดงความคิดเห็น ร่วมกัน โดยสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ สอดคล้องกับการศึกษาของพัฒนา พรหมณี และ คณะ (2563) ตามแนวคิดของเชลลี (Shelly, Maynard W., 1975) พบว่า ความพึงพอใจคือความรู้สึก สองแบบของมนุษย์ประกอบด้วย ความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกบวก คือความรู้สึก ที่เกิดขึ้นแล้วจะทำให้มีความสุข ส่วนความรู้สึกลบ คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความไม่ สบายใจ ความรู้สึกสองแบบนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อน ระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึก ทั้งสองเรียกว่า ระบบความพึงพอใจ ซึ่งความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรนิภา จันทร์น้อย (2560) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบกิจกรรมการพัฒนา พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามคุณลักษณะบัณฑิตยุคมคตไทย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม การพัฒนาจริยธรรม ทำให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ส่งเสริมให้นักศึกษามี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์คิดแก้ปัญหา ในการช่วยเหลือสังคม มีความกล้าในการแสดงออกมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยได้ค้นพบและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการรับรองรูปแบบ การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนพญาล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดังภาพ ดังนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยทราบถึงเนื้อหาคำสอนผญาล้านนาจะมีลักษณะเป็นสุกษาดิตล้านนา เป็นภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าและเป็นแหล่งภูมิปัญญาด้านคำสอนที่ช่วยขัดเกลาสั่งสอนเยาวชนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ 4 ด้าน (1) ด้านทัศนคติและการเข้าใจสิ่งต่าง ๆ (2) ด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ (3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ (4) ด้านภาวะจิตใจและความรู้สึก 2) คุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.47$) 3) รูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนบนฐานคำสอนผญาล้านนา มีหลักการ คือ การบูรณาการและผสมผสานวิธีการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ผู้เรียนได้วิเคราะห์ตนเอง และเรียนรู้จากคำสอนผญาล้านนา นำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีรูปแบบ 3 Hs คือ กิจกรรม Head พุทธิพิสัย กิจกรรม Heart จิตพิสัย

และกิจกรรม Hand ทักชะพิสัย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถาบันการศึกษาควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมวิชาการโดยสอดแทรกด้านคุณธรรมคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น ผู้สอนสามารถนำรูปแบบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมบนฐานคำสอนพญาล้านนาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.2 สถานศึกษาควรดำเนินกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนักและช่วยเหลือส่งเสริมให้ลูกหลานของตนมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม

1.3 สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมอันเป็นเวทีเปิดในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาที่มีคุณลักษณะที่ดี ประพฤติตนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละมาเป็นบุคคลต้นแบบที่จะทำให้นักศึกษาโดยทั่วไปสามารถยึดเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตนตามได้

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมบนฐานคำสอนพญาล้านนาไปใช้ส่งเสริมหรือแก้ปัญหาคุณธรรมและจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชน

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมบนฐานคำสอนพญาล้านนาโดยใช้แผนการจัดการกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเยาวชน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยภายนอกด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

สำหรับงานวิจัยนี้คณะผู้วิจัยได้ขอขอบคุณทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ทุนสนับสนุนงานพื้นฐาน (Fundamental Fund) สัญญาเลขที่ วจ.004/2565 งบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐา ไทยกล้า และคณะ. (2559). *พฤติกรรมการใช้สารเสพติดพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและเครือข่ายทาง สังคมของเยาวชนนอกสถานศึกษา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2551). *สิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา รัตนพันธ์ และคณะ. (2561). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานตามหลักทักษะชีวิต 4H เพื่อให้ได้คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*. 5(3), 15-25.
- เบญจศักดิ์ เจริญมหาวิทยาลัย. (2565). คติชนประเภทภาษิตของชาวล้านนาที่นำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 5(2), 27-40.
- ผดุง จิตเจือจุน. (2562). สถานการณ์ปัจจุบันของเด็กและเยาวชนไทย นำวิกฤตในอนาคตยิ่งน่าเป็นห่วง. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2564, จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_1313057
- พรนิภา จันทร์น้อย. (2560). *รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามคุณลักษณะบัณฑิตยุคสมัยไทย*. (ดุชนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พระมหาวัฒน์ วุฒนสุธี (อุปคำ). (2545). *คำสอนเรื่องคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในภาษิตล้านนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระวัลลภ หมั่นยอง. (2547). *ความคิดทางปรัชญาในภาษิตล้านนา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พัฒนา พรหมณี และคณะ. (2563). แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษา เอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)*, 26(1), 59-66.
- ศิณภรณ์ หู้เต็ม. (2552). *พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีวิทยาลัยราชพฤกษ์*. (รายงานการวิจัย). นนทบุรี: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- สถาพร วิชัยรัมย์. (2559). *จริยธรรมสำหรับนักบริหาร*. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุกรี บุญเทพ. (2563). *พฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่*. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 13. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2554). *โวหารล้านนา (เพลงละอ้อน, ปริศนา-คำทาย, คำอุ้บ่าว-อุ้สาว, สุภาษิต)*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมือง.
- Shelly, Maynard W. (1975). *Responding to Social Change*. Pennsylvania: Dowden Hutchison.